

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПАРТІЙНІ ЗАСАДИ

Актуальність теми дослідження. За останні роки в Україні значно збільшилась кількість націоналістичних рухів на партій. Революція Гідності, анексія Криму та війна на сході України лиш заострили національну самосвідомість, давши молодому поколінню українців національну ідею сильної та єдиної Української держави. У сучасній вітчизняній філософській літературі дуже широко представлена проблематика дослідження саме українського націоналізму, зокрема, в дослідницьких роботах Н. Гончарової, Р. Додона, В. Жмири, Ф. Канаха, І. Кресіної, В. Кушнірука, В. Лісового, Г. Лозко, Т. Мартинович, Ю. Міндюка, І. Музика, Л. Нагорної, О. Нельги, В. Огірчука, В. Панібудьласки, О. Пашкової, П. Панченка, В. Потульницького, Б. Попова, С. Пролєса, О. Проценка, В. Пустотіна, М. Степико, В. Степаненка, В. Тарана, П. Тронька, І. Усенка, В. Холодного, П. Швидкого, М. Шульги, А. Шевченка та ін. **Мета дослідження:** дослідити формування сучасного українського націоналізму та його прояви. **Об'єкт дослідження:** націоналізм у сучасному українському суспільстві. **Предмет дослідження:** сучасний український націоналізм та його ідеологічні засади. **Завдання дослідження:** дослідити сучасний український націоналізм, його ідеологічні та партійні засади. Воєнні злочини Третього Рейху, а також програш у Другій світовій війні змусили світ табувати нацизм, фашизм та інші праворадикальні погляди. Гіркий досвід націонал-соціалізму сформував у багатьох людей думку, що націоналізм багато чим пов'язаний з нацизмом. Націоналізм – це певна форма ментальності, яка саме і визначає існування нації. Дійсно, факт існування нації є об'єктивним та очевидним. Що ж формує та визначає факт існування нації як єдності? Спільна мова, кровна спорідненість, спільність території, тощо – все це лише ознаки, що визначають схожість людей, які складаються у націю. А схожість не завжди веде до інтеграції, до єдності. Насправді, існування нації визначається наявністю національної самосвідомості, тобто усвідомленням себе частиною цілого національного організму. Саме національна самосвідомість і є націоналізмом у найширшому розумінні цього слова [4, с. 248]. Український націоналізм у ХХ ст. формувалася попри будь-які спроби радянської влади викоринити національну самосвідомість поневолених народів. Через багаторічну дискредитацію українського націоналізму в частини населення України утворилася думка, що націоналізм явище ганебне, лишне в сучасному світі. Дехто порівнює націоналізм з фашизмом чи нацизмом. Проте це не так. Сучасний український націоналізм частково утворився під впливом філософської літератури ідеологів українського націоналізму, таких як Дмитро Донцов, Степан Бандера, Юрій Липа, Микола Міхновський, Микола Сціборський та ін. Здобуття Україною незалежності надало українському націоналізму можливість відкрито заявити про свої принципи. На конференції українських націоналістів у Києві в березні 1992 року сучасний український націоналізм декларувалася як антикомунізм, антирасизм, антитероризм. Ознаками сучасного українського націоналізму проголошується також народність, гуманізм, мирний, оборонний, інтернаціональний, творчий характер [3, с. 171]. Націоналізм є природним та легко поєднується з іншими ідеологічними течіями, тому за всю історію людської цивілізації націоналізм в тій чи іншій формі був притаманний кожному народу. Попри таке різноманіття держав, у яких зустрічався націоналізм, можна виділити дещо спільне, що є властивим кожному націоналізмові. У своїй праці Мофа С. О. пише: «На наш погляд, є дві суттєві ідеї, які безперечно містять в собі націоналізм. По-перше, ясне виділення «своїх» із всього іншого світу, з категоричним імперативом збереження, відстоювання, примноження «свого» перед потенційною загрозою зі сторони оточуючого середовища, яке дуже часто є ворожим до нації як надособистісного організму. По-друге, націоналізм в самій своїй ідеї орієнтований на нівелювання всіх внутрішніх конфліктів, починаючи від міжособистісних – закінчуючи класовими, адже в протилежному випадку руйнується національна єдність, зменшується здатність нації відповідати на виклики зовнішнього середовища. Ці два принципи є сутнісними якістьми націоналізму як такого, все інше – це специфіка того чи іншого національного руху» [4, с. 248]. Український націоналізм, як і кожен націоналізм вимагає в першу чергу національної самосвідомості, усвідомлення національної спільності групи людей. Проте український націоналізм вирізняється дотриманням принципу адекватності. В національному питанні українські націоналістичні організації дотримувалися і дотримуються принципу адекватності. Відповідно до нього українські націоналісти різних формацій в історії і в сучасній українській політиці своє ставлення до представників інших націй вибудовували і вибудовують залежно від того, як ті ставилися і ставляться до програмної мети українських націоналістів визволити українську націю з-під колоніального поневолення, побудувати власну національну державу й зберегти в ній національну ідентичність [2, с. 29]. Головними подіями останніх років, що значною мірою вплинули на формування світогляду сучасної української молоді є Революція Гідності, анексія Криму та війна на сході України. Всі ці події лиш заострили національну самосвідомість, давши молодому поколінню українців національну ідею сильної та єдиної Української держави. Після революції в Україні значно збільшилась кількість націоналістичних рухів на партій. На сьогодні в середовищі українських націоналістичних партій домінуюча роль у розвитку націоналістичної ідеології належить Організації українських націоналістів (ОУН), Конгресу українських націоналістів(КУН) та ВО «Свобода» [1, с. 122]. Найбільш виразно українські національні цінності викладені в програмі Всеукраїнського об'єднання «Свобода», яке виступає за Українську державу, де український народ як природна категорія й виняткова вартість посідає належне йому панівне становище. Програма декларує необхідність законодавчого закріплення прав та обов'язків національних меншин і титульної нації, ухвалення закону про титульну націю. Партія також вважає, що українська мова як державна і як мова національної більшості має посісти панівне становище в усіх сферах суспільного життя країни [3, с. 172]. **Висновки.** Націоналізм тим чи іншим чином був присутній у житті кожного народу. В Україні через будь-які спроби радянської влади викоринити національну самосвідомість, через багаторічну дискредитацію українського націоналізму в частини населення утворилася думка, що націоналізм явище суто негативне, ганебне, лишне в сучасному світі. Після Революції Гідності в Україні збільшилась кількість націоналістичних рухів та партій. На сьогодні серед українських націоналістичних партій домінуюча роль у розвитку націоналістичної ідеології належить Організації українських націоналістів (ОУН), Конгресу українських націоналістів(КУН) та ВО «Свобода».

Список використаних джерел

1. Ситник О. Характеристика ідеології сучасних українських націоналістичних партій: теоретико-методологічний аспект. // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2011. №3. С. 116–128.
2. Сич О. М. Сучасний український націоналізм: політологічні аспекти трансформації парадигми : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. політ. наук: спец. 23.00.01 «теорія та історія політичної науки» / . Київ, 2020. 36 с.
3. Морарь М. В. Націоналізм та його роль у теорії й практиці політичних партій. // Політикус. 2017. №1. С. 169–173.
4. Мофа С. О. Націоналізм і його роль в сучасному українському суспільстві. // Гілея. 2017. №118. С. 247–251.